

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

Un 'western' subversiu, una família diferent

PERFIL

TOM SPANBAUER (POCATELLO, IDAHO, 1946) VA CRÉIXER EN UNA LLAR CATÒLICA. VA DEBUTAR AMB 'FAREWAY PLACES', I AMB 'L'HOMME QUE ES VA ENAMORAR DE LA LLUNA' SE'L VA COMPARAR AMB FAULKNER. ESTÀ CONSIDERAT UN DELS AUTORS MÉS SINGULARS DELS EUA.

PERE ANTONI PONS

La contracultura i les polítiques d'alliberament dels anys 60 i 70 tendiren a veure la institució familiar com una pressió, com una estratègia opressiva de la societat i del poder que no només coartava la llibertat dels individus que en formaven part sinó que sovint els deformava fins a desnaturalitzar-los i allunyar-los del que realment eren. Al cap d'uns anys, ja es va veure que el problema no era la institució familiar sinó certa concepció autoritària i dogmàtica de la família. Tenint en compte això, crec que *L'home que es va enamorar de la lluna*, la poderosíssima novel·la que Tom Spanbauer (Idaho, 1946) va publicar el 1991 i que ara ha estat editada en català per Les Altres Herbes en una bona traducció de Joana Castells Savall, es pot llegir com una reivindicació de la família feta des dels postulats de la contra-

cultura, de les polítiques d'alliberament i de la subversió.

En realitat, Spanbauer juga a subvertir-ho tot, aquí, començant pels codis del gènere del *western* i acabant pels codis morals que regeixen les conductes dels personatges i que els fan viure diferent del que els imposen els discursos dominants de la societat i de l'època. També subverteix les percepcions i les concepcions del que és real i veritable, i les nocions unívocues i monolítiques del que ha de ser la identitat. En aquesta novel·la, i almenys en allò que incumbeix els quatre protagonistes, tot està gojosament mesclat, tot és orgullosament desviat, tot és transgressor i fluctuant, ja sigui des d'un punt de vista sexual i racial com ètic, espiritual i narratiu.

Un jove mestís bisexual

Ambientada en un petit poble d'Idaho a finals del segle XIX i principis del XX, o sigui, quan la conquesta de l'Oest va arribar al seu apogeu –l'expansió territorial, la febre de l'or, l'extermini o l'expulsió de les tribus de nadius americans del seu país– i va acabar amb l'arribada de la modernitat industrial que en diuen civilitzada, la novel·la està narrada i protagonitzada per un jove mestís bisexual de nom Duivichi-un-Dua. Amb un passat personal traumàtic que ell només coneix a partir del que li han contat altres sobre la seva mare índia assassinada i sobre el seu pare desconegut, viu en un hotel-saloon-prostíbul amb Ida Richiliu, l'explosiva propietària del local, i amb Alma Hatch, una prostituta

L'HOMME QUE ES VA ENAMORAR DE LA LLUNA
TOM SPANBAUER
LES ALTRES HERBES
TRAD. JOANA CASTELLS SAVALL
436 PÀG. / 21 €

EN AQUESTA NOVEL·LA TOT ESTÀ GOJOSAMENT MESCLAT, TOT ÉS ORGULLOSAMENT DESVIAT, TOT ÉS TRANSGRESSOR I FLUCTUANT

preciosa. A aquest trio encantador i estrafolari aviat s'hi afegeix el cowboy Dellwood Barker, amb propensió a les reflexions filosòfiques i el panteisme màgic.

La relació que mantenen els quatre protagonistes, i que és el que dona altura emotiva i envergadura dramàtica a la novel·la, està tota travessada per una sexualitat promiscua i salvatge, i se sosté sobre la convicció compartida que només es tenen a ells mateixos per fer front a un món que els amenaça i els és hostil. Aquesta hostilitat és encarnada per la colònia creixent de mormons que a poc a poc es va apoderant del poble i pel racisme, el masclisme i l'homofòbia estructurals del conjunt de la societat, però Spanbauer no vol fer una novel·la victimista sinó celebratòria i emancipadora: per això, més enllà dels fets tràgics i la violència que ho amara tot, els antagonistes sobretot serveixen per subratllar i reforçar l'estil de vida i la manera de ser i de fer dels protagonistes.

Narrada en primera persona, la novel·la també és una celebració de l'acte alliberador de contar: som el que (ens) contem que som. Poètica i truculenta, d'una vivor carnissera i d'una insolència cromàtica reivindicativa –l'hotel prostíbul és de color rosa, un carro va tot pintat amb els colors de l'arc de sant Martí–, la novel·la s'imposa al lector amb la seva musicalitat sincopada i enèrgica, com una simfonia alhora delicada i esquerra, plena de recurrències i de motius que van i venen, una simfonia de paraules meitat èpica i meitat onírica i sempre vibrant. ♦♦

TOMSPANBAUER.COM

Viatge al Marroc del 1954

JORDI LLAVINA

L'any 1954, gairebé a la cinquantena, Elias Canetti fa un viatge al Marroc. Encara no havia escrit les seves obres més

celebrades: per exemple, els tres esplèndids volums de les seves memòries. El contrast extrem entre aquell país del nord d'Àfrica i l'Europa que tant estimava per força l'havia de sacsejar. Fa més de trenta anys vaig viatjar a Viena seguint alguns dels espais que havia freqüentat l'escriptor, de qui havia llegit la memòria literària i n'havia quedat admirat. En recordo el cafè Hawelka, l'esperit del qual, sis dècades després dels dies canettians, es mantenia sense gaires alteracions.

El que Canetti ens va deixar amb *Les veus de Marràqueix* és un feix de pàgines magnífiques, que ell, prudentment, va subtítular com a *notes d'un viatge*. L'obra és un aplec de

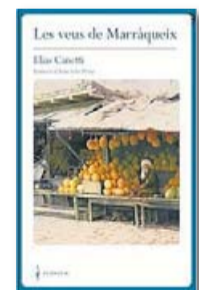
textos de llargària diversa que es poden llegir independentment. Se'n desprèn la figura d'un viatger culte, amb un punt de distinció, que se sent inclinat a allò que menys entén i que més es distancia –i més dramàticament– de la seva manera d'entendre el món. Com alguns dels grans viatgers literaris del segle XIX, Canetti mostra predilecció per la descripció de la misèria i fins d'una certa sevícia. Això es fa molt present en aquells capítols en què els autòctons tracten amb animals: el primer mateix, posem per cas, dedicat als camells (i a la mort), és un exemple d'evocació pintoresca i de realisme cruïssim, alhora. Una mica més amable i més

condimentat amb pebre resulta el titulat "El desig de l'ase", en què coneixerem el mancat animal protagonista, que pateix tota llei d'humiliacions i que, a desgrat d'això, "sentia tant desig dintre seu que només de veure'l vaig sentir-me alliberat de l'efecte de la seva misèria". L'escriptor cau del cavall quan s'adona que "entre les potes del darrer li penjava, inclinat cap endavant, un membre descomunal".

El llibre és fet d'observacions agudíssimes, a vegades molt líriques: "Els minarets no són com els campanars. Més aviat són fars habitats per una veu". Aquí ens dona una reflexió d'un gran valor antropològic: "És sorprenent la dignitat que adquirei-

GETTY

LES VEUS DE MARRÀQUEIX
ELIAS CANETTI
FLÂNEUR
TRADUCCIÓ D'ANNA SOLER HORTA
124 PÀG. / 19 €

xen aquests objectes fets per l'home". Més endavant, un pensament sobre les llengües (ell que, pels seus orígens i evolució vital, sempre fou políglot): "No vaig provar d'aprendre l'àrab ni cap de les llengües berbers. No volia perdre ni una engruna de la força d'aquells crits estranys". El que interessa a l'escriptor és l'estricta humanitat, el que és essencial. L'atreu molt més una casa humil que no el palau del sultà.

Captaires pertot, però també rondallaires. Els passatges dedicats a aquests darrers són antològics. La conclusió: "En comptes de viure de la mera confiança en el poder de la meua narració, jo m'he lliurat al paper". Compte, però, que a Marràqueix, després de la vibració, a la plaça, de la paraula viva, també hi ha lloc per a "la silenciosa dignitat del paper". Després dels rondallaires, els escriptors. Un bell llibre, traduït amb una gran delicadesa per Anna Soler Horta. ♦♦